
НАШІ ЮВІЛЯРИ

ВІТАЄМО ПРЕЗИДЕНТА АКАДЕМІЇ ЕКОНОМІЧНИХ НАУК УКРАЇНИ, ПОЧЕСНОГО ДИРЕКТОРА ІНСТИТУТУ ЕКОНОМІКИ ПРОМИСЛОВОСТІ НАН УКРАЇНИ, АКАДЕМІКА НАН УКРАЇНИ МИКОЛУ ГРИГОРОВИЧА ЧУМАЧЕНКА З 85-РІЧЧЯМ

1 травня 2010 р. виповнюється 85 років із дня народження і 67 років трудової, наукової, педагогічної й громадської діяльності академіку НАН України, доктору економічних наук, професору, Почесного директора Інституту економіки промисловості НАН України, Раднику Президії НАН України, Заслуженому діячу науки і техніки України, лауреату Державної премії України в галузі науки і техніки Миколі Григоровичу Чумаченку.

М.Г. Чумаченко — видатний український учений в галузі економіки, відомий в Україні й далеко за її межами як спеціаліст у питаннях управлінського обліку й економічного аналізу, удосконалення методів управління виробництвом, регулювання процесів структурних перетворень в економіці, розробки теоретичних основ регіональної політики. Професійне становлення М.Г. Чумаченка пройшло на Кутаїському автомобільному заводі, на якому він працював із 1949 р. після закінчення військової служби. Протягом дванадцятих років він освоював економіку промислового виробництва, із яких сім років працював головним бухгалтером заводу. Без відриву від виробництва в 1957 р. із відзнакою закінчив економічний факультет Тбіліського державного університету. З 1961 р. діяльність М.Г. Чумаченка протягом 10 років була пов'язана з Київським інститутом народного господарства. Тут він захистив кандидатську і докторську дисертації, набув досвіду педагогічної й науково-організаційної роботи, пройшов шлях від старшого викладача до завідувача кафедри, від заступника декана до проректора інституту. На початку своєї наукової діяльності увага М.Г. Чумаченка була прикута до складових інформаційної системи управління виробництвом — господарського обліку, економічного аналізу й автоматизованих систем управління виробництвом. Він обґрунтував нову класифікацію методів обліку й калькулювання собівартості продукції в промисловості, методу нормативного обліку в умовах автоматизації, систему внутрішньозаводського економічного аналізу, методу оцінки економічної ефективності АСУВ. Ним висунута, теоретично

обґрунтована й методологічно розвинута ідея посилення ролі місцевих органів в управлінні економікою регіону, широкого залучення наукового потенціалу для розробки й реалізації регіональних цільових комплексних програм. Ці фундаментальні наукові досягнення покладені в основу формування і впровадження механізму регіонального управління в Україні і відзначені премією Академії наук України ім. А.Г. Шліхтера. Цією же премією відзначені й виконані вченими інституту під керівництвом М.Г. Чумаченка цикли робіт з удосконалення управління суспільним виробництвом (1982 р.) і економікою регіону (з 1987 р. і до сьогодні). Багато уваги у своїх дослідженнях учений приділяє проблемам науково-технічного розвитку підприємств і регіонів, економічним проблемам автоматизації виробництва, прискоренню інноваційних процесів у промисловості України. Результати цих досліджень відзначені премією Академії наук України ім. М.І. Туган-Барановського, Державною премією України в галузі науки й техніки.

Узагальнивши дослідження з регіональної економіки, М.Г. Чумаченко уперше запропонував комплексний підхід до вирішення регіональних проблем, визначивши структуру економіки регіону як наукової дисципліни й обґрунтувавши окремі її розділи. Уперше було запропоновано концепцію регіональної політики (1992), достоїнством якої є системний підхід, тобто регіональна політика розглядається не тільки в економічному аспекті, а й соціальному, екологічному, науково-технічному, гуманітарному, національному, демографічному.

Результати наукових пошуків М.Г. Чумаченка відбиті в більш ніж 800 наукових працях, серед яких 70 — індивідуальні і колективні монографії. Працям ученого властиві глибина й переконливість теоретичних узагальнень, тісний зв'язок із виробництвом. Його наукова діяльність характеризується глибокою ерудицією, цілеспрямованістю, принциповістю, систематичним пошуком у нових сферах економічної науки. Наукові праці і вся діяльність ученого щодо втілення їх у життя є істотним внеском у вирішення проблем, по-

ставлених державою щодо удосконалення господарського механізму управління економікою.

Результати впровадження виконаних розробок у виробництво експонувалися на вітчизняних і закордонних виставках. М.Г. Чумаченко нагороджений золотою медаллю (1980 р.) і дипломом пошани ВДНГ СРСР (1986 р.), дипломом ВДНГ УРСР (1983 р.), премією Всесоюзного науково-економічного товариства за кращу роботу з проблем управління виробництвом (1984 р.). За систематичну участь у роботі Методологічної ради М.Г. Чумаченко нагороджений Почесною грамотою Міністерства фінансів СРСР. У 1995 р. М.Г. Чумаченку присвоєне почесне звання Заслуженого діяча науки і техніки України, у 1997 р. — почесне звання «Відмінник освіти України».

У 1987 році з ініціативи правління Республіканського науково-економічного товариства був створений Республіканський клуб директорів промислових підприємств, президентом якого обраний М.Г. Чумаченко. За цей час під його керівництвом у різних містах України було проведено двадцять п'ять засідань клубу, на яких обговорювалися актуальні проблеми розвитку промислового виробництва.

Дослідницьку роботу М.Г. Чумаченко успішно поєднує з науково-організаційною й громадською діяльністю. З 1973 року він очолює Інститут економіки промисловості НАН України, у 1981 — 1982 роках — академік-секретар Відділення економіки НАН України, у 1982 — 1995 роках — голова Донецького наукового центру НАН України, у 1983 — 1999 роках — член Президії НАН України. Як голова Донецького наукового центру НАН України М.Г. Чумаченко здійснював велику організаційну роботу з мобілізації наукових сил академічних і галузевих науково-дослідних установ і вузів на вирішення регіональних проблем. Протягом багатьох років — голова Наукової ради НАН України з проблем удосконалення планування й управління суспільним виробництвом; член Методологічної ради бухгалтерського обліку при Міністерстві фінансів України, член секції соціогуманітарних наук Комітету державних премій в галузі науки й техніки; член Центрального правління Президії Спілки економістів України. Був членом Комітету державних премій України в галузі науки й техніки при Кабінеті міністрів України, членом Секції економіки Комітету Ленінських і Державних премій у галузі науки й техніки при Раді Міністрів СРСР, до сьогодні є членом секції соціальних і економічних наук Комітету державних премій України в галузі науки і техніки.

М.Г. Чумаченко є Головою редакційної ради науково-практичного часопису «Економіка промисловості» та наукового журналу «Вісник економічної на-

уки України» і членом редколегій ще дев'ятьох наукових часописів.

З ініціативи М.Г. Чумаченка створено асоціацію «Академія економічних наук України», у якій він обраний президентом, а також Українську асоціацію регіональних наук, що ввійшла до складу відповідної Європейської асоціації. Він обраний дійсним членом і членом президії Академії екологічних наук України, Академії підприємництва і менеджменту, Академії акмеологічних наук (м. Санкт-Петербург), Міжнародної Економічної Академії «Євразія».

Значною мірою успіхи Інституту економіки промисловості НАН України обумовлені тим, що протягом усього періоду керівництва інститутом М.Г. Чумаченко спирався на творчу молодь. Для вирішення актуальних проблем він створював молодіжні творчі колективи. Про результативність такого підходу свідчить той факт, що п'ять молодіжних колективів (11 чоловік) були нагороджені преміями для молодих учених, медаллю Академії наук України. За роботу з молодими вченими М.Г. Чумаченко нагороджений Ювілейним Знаком ЦК ЛКСМУ (1979 р.), премією ЦК ЛКСМУ і Міністерства вугільної промисловості УРСР в галузі науки і техніки (1975 р.), дипломом ЦК ВЛКСМ, Державного комітету СРСР з науки і техніки й Центральної ради ВТВР із присвоєнням звання лауреата Всесоюзного огляду науково-технічної творчості молоді (1987 р.). Фундаментальні й практичні результати наукових досліджень М.Г. Чумаченка впроваджені на багатьох підприємствах і об'єднаннях, у різноманітних галузях промисловості, використовуються органами законодавчої й виконавчої влади та стимулюють процес побудови державності в Україні.

Багато сил віддає М.Г. Чумаченко підготовці наукових кадрів. Серед його учнів 33 доктора і 41 кандидат наук. В інституті під його керівництвом із 1976 р. працює вперше сформована в Донбасі спеціалізована вчена рада по захисту дисертацій на присудження вченого ступеня доктора економічних наук. Одночасно він професор кафедри обліково-фінансового факультету Донецького державного університету, із 1992 р. — завідувач кафедри фінансового менеджменту Донецької державної академії управління, з 1999 р. — завідувач кафедри обліку й аудиту в кредитних і бюджетних організаціях Київського національного економічного університету, а з 2006 р. — завідувач кафедри економічної теорії Донецького університету економіки і торгівлі імені М. Туган-Барановського.

М.Г. Чумаченко — активний учасник суспільно-політичного життя. Обирався депутатом Верховної Ради УРСР, Донецької обласної Ради народних депутатів, членом Центральної і Українських республіканських комітетів профспілки робітників освіти, вищої

школи й наукових установ, інших громадських організацій. У жовтні 1990 р. М.Г. Чумаченко призначений членом Комісії з розробки нової Конституції незалежної України. Неодноразово представляв науку за кордоном, входив до складу делегації України на VII спеціальній сесії Генеральної Асамблеї ООН, представляв Україну в комісії ООН по транснаціональних корпораціях, запрошувався консультантом Міжнародного інституту прикладного системного аналізу (м. Лаксенбург, Австрія), брав участь в організації й проведенні спільних досліджень із науковими установами США, Канади, Китаю, ФРН і інших країн Європи.

Академік НАН України М.Г. Чумаченко — учасник Великої Вітчизняної війни. У листопаді-грудні 1943 року в складі військ 4-го Українського фронту брав участь у боях при форсуванні Дніпра під Херсоном. Був поранений. За бойові заслуги й самовіддану працю нагороджений орденами Жовтневої Революції, Вітчизняної війни I ступеня, Трудового Червоного

Прапора, медаллю «За бойові заслуги» і багатьма іншими медалями, Почесною Грамотою Президії Верховної Ради України, Знаком «Шахтарська Слава» I, II і III ступеня, орденом «За заслуги» III ступеня, золотою медаллю «Іван Якович Франко», золотою медаллю М.І. Туган-Бурановського Академії економічних наук України, Почесною грамотою Кабінету Міністрів України, Почесною грамотою ВАК, Відзнакою НАН України «За наукові досягнення».

Свій ювілей Ви, Микола Григоровичу, зустрічаєте в розквіті творчих задумів, продовжуючи плідну науково-дослідну роботу, скеровуючи всю свою енергію на вирішення найважливіших проблем, що стоять сьогодні перед економічною наукою і практикою.

Щиро бажаємо Вам, Микола Григоровичу, міцного здоров'я, бодьорості духу, сімейного благополуччя, творчої наснаги, оптимізму, нових ідей і звершень.

Редколегія